

مرجع تصویب : هیات عمومی دیوان عدالت اداری   شنبه 8 دی 1403

شماره ویژه نامه : 1918   سال هشتاد شماره 23233

رأی شماره 2092524 هیأت عمومی دیوان عدالت اداری با موضوع: اطلاق بخشنامه شماره 198 اداره عملیات ارزی بانک کشاورزی در خصوص مابه التفاوت نرخ ارز بابت تغییر گروه کالایی در حد مقرر در نظریه فقهای شورای نگهبان از تاریخ تصویب ابطال شد

10/9/1403

شماره 0106256 - 0207649

بسمه تعالی

مدیرعامل محترم روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران

یک نسخه از رأی هیأت عمومی دیوان عدالت اداری با شماره دادنامه 140331390002092524 مورخ 29/8/1403 با موضوع: «اطلاق بخشنامه شماره 198 اداره عملیات ارزی بانک کشاورزی در خصوص مابه التفاوت نرخ ارز بابت تغییر گروه کالایی در حد مقرر در نظریه فقهای شورای نگهبان از تاریخ تصویب ابطال شد» جهت درج در روزنامه رسمی به پیوست ارسال می گردد.

مدیرکل هیأت عمومی و هیأت های تخصصی دیوان عدالت اداری - یداله اسمعیلی فرد

شماره پرونده: 0106256 - 0207649

مرجع رسیدگی: هیأت عمومی دیوان عدالت اداری

شاکي: شرکت گلبهار دانه

طرف شکایت: بانک کشاورزی

موضوع شکایت و خواسته: ابطال بخشنامه شماره 198 اداره عملیات ارزی بانک کشاورزی

گردش کار: شاکي به موجب دادخواست و لوایح تکمیلی ابطال بخشنامه شماره 198 اداره عملیات ارزی بانک کشاورزی را خواستار شده و در جهت تبیین خواسته به طور خلاصه اعلام کرده است که:

" این شرکت طی نامه ای مشکلات ناشی از بخشنامه 198 اداره عملیات ارزی بانک کشاورزی و نامه عمومی بانک مرکزی به شماره 106290/99 را به معاونت ارتباطات مردمی دفتر مقام معظم رهبری منعکس نمود. نتیجه پیگیری های این معاونت، نامه محرمانه شماره 34406 مورخ 15/8/1400 معاونت بازرگانی داخلی وزارت صمت می باشد که طی آن با استناد به رأی دیوان عدالت اداری عبارت ذیل آمده است «بخشنامه های مورد شکایت نسبت به معاملات قطعی شده که وجه ریالی آنها پرداخت شده و ضمن شرط معتبری در قرارداد اولیه یا ضمن تعهد معتبری قید نشده که مابه التفاوت را جهت ترخیص بپردازند، خلاف موازین شرع دانسته شد و اخذ مابه التفاوت شرعی نمی باشد.

قید تعهد و اخذ تضامین یک طرفه بوده و هیچ گونه دخل و تصرفی از طرف متقاضی نبوده است و رعایت حقوق قانونی طرف دوم نادیده گرفته شده و همچنین طی بخشنامه های مکرر بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اجازه ترخیص کالاهای اساسی خارج از تأمین ارز مرجع وجود نداشته است. در صورتی که تأمین ارز از بازار آزاد حدود 000/5 تومان از بابت دلار آمریکا بوده است که باعث ضرر و زیان واردکننده داروهای اصلی دامی و همچنین تولیدکنندگان می باشد.

با توجه به قواعد مسلم فقهی «المؤمنون عند شروطهم» «لاضرر» و «قیح عقاب بلا بیان» تحمیل بیش از حد توافق فی ما بین باعث ضرر طرف دیگر می‌گردد که خلاف عرف و قانون می‌باشد و هرگونه پرداخت بیش از مبلغ 200/4 تومانی باعث ضرر و زیان این شرکت بوده است. لازم به ذکر است که هیچ تضمین معتبری نیز در زمان تأمین ریال ارز از شرکت اخذ نگردیده است و هر آن چه وجود دارد به تاریخ سال 1401 می‌باشد. مضافاً اعلام می‌دارد بالا بردن قیمت مواد اولیه در قالب خوراک دام و طیور باعث ضرر و زیان و ورشکستگی تولید می‌گردد و همچنین نارضایتی عمومی برای تأمین ارزان‌ترین پروتئین در کشور می‌باشد که باعث تعطیلی صنعت دام و طیور و اعتصابات مبرهن می‌باشد.

کالای مورد مبادله فی مابین بانک عامل به طرفیت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و متقاضی ارز (شرکت گلپهار دانه) بوده است و بیع به صورت 100% صورت گرفته است و شرایط ماده 11 قانون پولی و بانکی را نداشته فلذا قیمت گذاری مجدد ارز خریداری شده غبن فاحش بوده و باعث ظلم و زیان متقاضی می‌باشد.

در تاریخ 18/10/1400 بانک مرکزی طی نامه شماره 34839/003 به کلیه بانک‌ها اعلام داشته است که در راستای اجرای دادنامه شماره 1117 مورخ 1/4/1400 هیأت عمومی دیوان عدالت اداری و دستور صادره از سوی قاضی شعبه اجرای احکام هیأت عمومی دیوان عدالت اداری طی نامه شماره 9701886/1 ج ه مورخ 18/7/1400، در صورتی که در زمان مطالبه یا در قرارداد اولیه ضمن شرط معتبری مبنی بر پذیرش مابه‌التفاوت از متقاضی اخذ نگردیده است، اخذ مابه‌التفاوت موضوعیت نخواهد داشت. با توجه به ماده 11 قانون پولی و بانکی کشور، تنظیم مقررات معاملات ارزی به صورت کامل بر عهده بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران بوده است و در عین حال تأمین ارز از سوی بانک مرکزی منحصراً جهت مصارف معینی است و برای پرداخت به ذی نفع خارجی صورت می‌گیرد. بنابراین ارز تسلیم متقاضی نمی‌شود. "

متن مقررده مورد شکایت به شرح زیر است:

" بخشنامه 198

اداره کل عملیات ارزی

موضوع: مابه‌التفاوت قطعی نرخ ارز بابت تغییر گروه کالایی از «1» به «2»

به موجب نامه عمومی شماره 106290/99 مورخ 12/4/1399 اداره سیاست‌ها و مقررات ارزی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و پیرو بخشنامه‌های شماره 177، 184 و 194 مورخ 29/10/1398، 26/1/1399 و 8/4/1399 دریافت مابه‌التفاوت قطعی نرخ ارز بابت تغییر گروه کالایی از (1) به (2) و رفع تعهد ارزی و آزادسازی وثایق مأخوذه، علاوه بر ارائه پروانه گمرکی مطابق، منوط به رعایت موارد زیر و سایر ترتیبات مربوطه مندرج در بخشنامه‌های مذکور خواهد بود:

1- در موارد مشمول پرداخت مابه‌التفاوت علی‌الحساب نرخ ارز به میزان 000/48 به ازای هر دلار، منوط به ترخیص کالا تا پایان سال 1398، مابه‌التفاوت علی‌الحساب مذکور به میزان 000/48 ریال به ازای هر دلار قطعی تلقی می‌شود. در صورت ترخیص کالاهای مزبور و نیز کالاهای گوشت قرمز، حبوبات، چای و کاغذ از ابتدای سال 1399، دریافت مابه‌التفاوت قطعی نرخ ارز از تاریخ تأمین تا روز ترخیص بر مبنای بازار دوم (نرخ اعلامی در سامانه معاملات الکترونیکی ارز ETS) از واردکنندگان الزامی می‌باشد.

تبصره 1: در صورت تغییر گروه کالایی تا پایان سال 1398، در مواردی که ترخیص کالاهای مربوطه در سال 1399 حسب تشخیص وزارتخانه یا دستگاه مسئول ذی‌ربط ناشی از قصور واردکننده نبوده و منبعت از بروز تحریم یا مشکلات حمل و نقل لجستیک مرتبط با بیماری کرونا و بسته شدن مرزها و یا فرودگاه‌ها باشد؛ مابه‌التفاوت دریافتی به میزان 000/48 ریال به ازای هر دلار نیز قطعی تلقی می‌شود.

تبصره 2: در خصوص تعرفه‌های مربوط به وزارت جهاد کشاورزی (تحت عنوان جداول شماره (7) و (8) پیوستی)، با توجه به تغییر گروه کالایی از (1) به (2) در سال 1399، در صورت ترخیص کالای مربوطه از تاریخ 20/1/1399 دریافت مابه‌التفاوت نرخ ارز از تاریخ تأمین تا روز ترخیص بر مبنای بازار دوم (نرخ اعلامی در سامانه الکترونیکی ارز ETS) از واردکننده ظرف مهلت شش ماه از تاریخ ترخیص و واریز آن به حساب خزانه داری کل کشور، قطعی تلقی می‌شود. کالاهای مربوط به تعرفه‌های مندرج در جدول شماره (7) پیوستی در صورت ترخیص تا تاریخ 31/4/1399 و ارائه تأییدیه رعایت قیمت محاسباتی سازمان حمایت مصرف‌کنندگان بر پایه نرخ رسمی ارز معادل 000/42 ریال به ازای هر دلار و توزیع در شبکه تحت نظارت با قیمت محاسباتی مزبور از مراجع مذکور، صرفاً از پرداخت مابه‌التفاوت نرخ ارز بابت تغییر گروه کالایی معاف خواهند بود (به عنوان مثال در صورت ارائه اسناد حمل پس از مهلت مقرر، مابه‌التفاوت نرخ ارز ناشی از تأخیر در ارائه، مشمول پیش‌گفته نمی‌شود).

علی‌رغم ابلاغ دادخواست و ضامنه آن به بانک کشاورزی، تا زمان رسیدگی به پرونده در جلسه هیأت عمومی پاسخی از طرف آن مرجع واصل نشده است.

در پاسخ به ادعای خلاف شرع بودن مقرره مورد شکایت، قائم مقام دبیر شورای نگهبان به موجب لایحه شماره 37489/102 مورخ 24/4/1402 اعلام کرده است که:

" موضوع بخشنامه شماره 198 اداره عملیات ارزی بانک کشاورزی در خصوص مابه‌التفاوت نرخ ارز بابت تغییر گروه کالایی، در جلسه

مورخ 22/4/1402 فقهای معظم شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که به شرح ذیل اعلام نظر می گردد:

- اطلاق بخشنامه مورد شکایت نسبت به معاملات قطعی شده که ضمن شرط معتبری در قرارداد اولیه یا ضمن تعهد معتبری قید نشده که مابه التفاوت را جهت ترخیص بپردازند، خلاف موازین شرع دانسته و اخذ مابه التفاوت شرعی نمی باشد."

هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در تاریخ 29/8/1403 با حضور رئیس و معاونین دیوان عدالت اداری و رؤسا و مستشاران شعب دیوان تشکیل شد و پس از بحث و بررسی با اکثریت آراء به شرح زیر به صدور رأی مبادرت کرده است.

رأی هیأت عمومی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان به موجب نامه شماره 37489/102 مورخ 24/4/1402 در رابطه با جنبه شرعی مقرره مورد شکایت اعلام کرده است که: «اطلاق بخشنامه مورد شکایت نسبت به معاملات قطعی شده که ضمن شرط معتبری در قرارداد اولیه یا ضمن تعهد معتبری قید نشده که ما به التفاوت را جهت ترخیص بپردازند، خلاف موازین شرع دانسته شد و اخذ مابه التفاوت شرعی نمی باشد.» بنابراین در اجرای حکم مقرر در ماده 87 قانون دیوان عدالت اداری مصوب سال 1392 مبنی بر لزوم تبعیت هیأت عمومی دیوان عدالت اداری از نظر فقهای شورای نگهبان درخصوص جنبه شرعی مقررات اجرایی، اطلاق بخشنامه شماره 198 اداره عملیات ارزی بانک کشاورزی درخصوص مابه التفاوت نرخ ارز بابت تغییر گروه کالایی در حد مقرر در نظریه مذکور خلاف شرع است و مستند به بند ۱ ماده ۱۲ و مواد 13 و 88 قانون دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۹۲ بطلان آن از تاریخ صدور اعلام می شود. این رأی براساس ماده 93 قانون دیوان عدالت اداری (اصلاحی مصوب 10/2/1402) در رسیدگی و تصمیم گیری مراجع قضایی و اداری معتبر و ملاک عمل است.

رئیس هیأت عمومی دیوان عدالت اداری - احمدرضا عابدی

فایل ضمیمه ای وجود ندارد.